

Mannetje Sperwer *Accipiter nisus* op bezoek in een Purmerendse achtertuin

Diana Jong

Grijs “Gemiddellistan,, Purmerend met zijn in sneltreinvaart uit de grond gestampte nieuwbouwwijken staat niet onmiddellijk bekend om zijn avontuurlijke *wildlife* op (roof)vogelgebied. Toch valt hier, voor wie zijn oren en ogen goed openhoudt, wel het één en ander te beleven. Wat er nog over is aan oude pandjes in de binnenstad herbergt ieder jaar opnieuw groepen gierzwaluwen. Bij gunstige wind zijn grutto’s, tureluurs en Kieviten hoorbaar die in de omringende polders nestelen. Buizerds, Sperwers en Torenvalken zijn regelmatig te zien, ook boven het centrum, en zo af en toe komt er uit de Beemster een Boomvalk aanwaaien.

Maar je moet wel alert zijn. In het voorjaar van 2000 hoorde ik, terwijl ik nabij het centrum van Purmerend op een bus stond te wachten, ineens iets boven mijn hoofd wat mij onmiddellijk deed opkijken: een soort “ki-ki-ki,, dat ik nooit eerder had gehoord maar meteen associeerde met iets roofvogeligs. En inderdaad, in de lucht cirkelde een paartje Sperwers. Ook vanuit de bus kon ik de bewegingen van de vogels goed volgen. De twee cirkelden langzaam oostwaarts richting Leeghwaterpark, een park ter grootte van een paar voetbalvelden, waar ik al eerder een Sperwer meende te hebben gezien (geslacht onbekend, de vogel vloog te snel). De route van de bus liep langs dit park. Prima zicht dus, maar mijn vreemde gestaar in de lucht baarde wel wat opzien in de bus. Tenslotte vroeg een dame achter me waar ik nou eigenlijk naar keek. Ik wees haar op de vogels en vertelde wat ze zag. De Sperwers verdwenen in het park, de vrouw verzuchtte: “Goh, dat zoiets voorkomt in Purmerend,,

Ook in onze eigen wijk, aan de noordwestkant van Purmerend, is regelmatig een mannetje Sperwer te zien. Onze wijk is één van de oudste nieuwbouwwijken van Purmerend. De huizen aan “onze,, kant van de straat zijn opgeleverd in 1968 en kijken aan de achterzijde uit over de Beemsterringvaart. Tussen de achtertuinen en de afwateringssloot van de ringvaart ligt een stukje braakland, waar weinig meer mee gebeurt dan dat het drie keer per jaar wordt gemaaid en alle buurtkinderen er spelen. (Hopelijk blijft dat zo!) Het karakter van dit deel van Purmerend is eigenlijk weinig stedelijk. Er staan veel bomen, waarvan de meerderheid c. dertig jaar of ouder is. De huizen bieden broedgelegenheid aan veel mussen, die de afgelopen jaren echter wel in aantal zijn afgenomen. Verder komen er spreeuwen, merels, vinken, kool- en pimpelmezen, winterkoninkjes, heggenmussen, tjiftjaffen, fitissen, boomkruipers, zanglijsters, Turkse tortels, kauwtjes en eksters voor. Met name de grote schare zangvogels is natuurlijk spekkie naar het bekkie van de Sperwer – wat wel blijkt uit de regelmatige aanwezigheid van meneer Sperwer. Altijd zagen we (echtgenoot, zontje en ik) dit prachtige dier óf cirkelend boven de wijk of het braaklandje, óf als een razendsnelle schicht tussen de huizen door jagend. Eenmaal scheerde hij zelfs

onder ons slaapkamerraam langs, jammer genoeg veel te snel om 'm goed te kunnen bekijken.

Die kans kregen we wel op de ochtend van 3 mei 2003. Het was grijs en erg winderig weer, windkracht 6 à 7 op het IJsselmeer. Rond een uur of acht 's morgens was ik in de keuken, die uitkijkt over de achtertuin. Ik had net de mussen gevoerd (een dagelijks terugkerend ritueel), en was bezig met het ontbijt voor onszelf toen er ineens een geweldig kabaal uit de tuin kwam. Ik keek meteen op en zag een Sperwer door de tuinscheren. De mussen schoten in paniek alle kanten uit. In onze wat rommelige tuin staan een aantal bomen en lage struiken die de vogels veel vluchtmogelijkheden bieden. De Sperwer had dan ook het nakijken. Maar in plaats van ervandoor te gaan, landde hij in één van de bomen, zeer goed zichtbaar vanuit de keuken.

Ik riep mijn man, die direct onder de douche vandaan naar beneden snelde om het wonder te aanschouwen. Ondanks dat de Sperwer ons zeker heeft gezien, bleef hij zitten. Het waaide echter zo hard dat hij van zijn tak werd geblazen en een eindje verkastte, uit het zicht. Wij renden naar boven en konden de Sperwer vanuit het slaapkamerraam andermaal goed observeren. Ook ons zontje vond het een prachtig gezicht. Hoeveel ontzag een Sperwer bij andere vogels afdwingt, ook onder vogels van gelijke grootte, bleek toen een Turkse tortel op weg naar z'n vaste stek de Sperwer in de smiezen kreeg en er met een haakse bocht vandoor ging.

De wind deed de Sperwer opnieuw een stukje verkassen, nu naar het hek van buurman. Daar bleef hij nog een paar minuten zitten om vervolgens op de vleugels te gaan en in al zijn glorie over de garage langs het slaapkamerraam weg te wiken. Al met al een onvergetelijke ervaring, en niet alleen voor ons. Het duurde meer dan een uur voor de eerste vogel begon te zingen en de eerste mus zich aan het restant van zijn ontbijt durfde te wagen. Zelfs de kauwtjes en eksters lieten zich een hele tijd niet zien. Voor zover wij hebben kunnen zien, was de Sperwer ongeringd.

Ik weet eigenlijk niet of er in Purmerend en omstreken roofvogelwerkgroepen actief zijn. Als dat niet zo is, zou dat wel jammer zijn. Er komen buiten Purmerend behalve veel Buizerds en Torenvalken nogal wat kiekendieven voor die (waarschijnlijk) o.a. bij verschillende wielen langs de IJsselmeerdijk broeden. Overigens hebben we wel meer opmerkelijke dingen gezien. In augustus 1998 bijvoorbeeld zagen we bij Schardam, een dorpie aan het IJsselmeer ten zuiden van Hoorn, een juveniele Boomvalk een paling oppeuzelen. Misschien beïnvloed door de nabijheid van Volendam?

Volwassen mannetje Sperwer versuft op dak, na tegen een raam te zijn gevlogen. Hij had net een mus geslagen. Na ongeveer 10 minuten was de vogel voldoende hersteld om weg te kunnen vliegen. Ruiten maken veel slachtoffers onder Sperwers, één van de vele risico's van stedelijk gebied. Deventer, 2 mei 2003 (Ronald Hameka). *Dizzy adult male Sparrowhawk, after collision with a window in the town of Deventer on 2 May 2003. The bird had just captured a sparrow. It needed 10 minutes to recover from the impact of the crash.*

Summary: Eurasian Sparrowhawks *Accipiter nisus* in suburban Purmerend

Observations of hunting Eurasian Sparrowhawks in urban and suburban areas in The Netherlands in the breeding season have become common practice, as exemplified by records from Purmerend, a medium-sized town 10 km north of Amsterdam. This "green,, town with many newly built quarters (from 1968 onwards) and rather dense tree cover is an attractive hunting ground because of high (near-)passerine densities.

Adres: Overweersepolderdijk 75, 1442 AD Purmerend.